

Onderwerp Voorbereiding op de nieuwe Inburgeringswet

Steller A.N. Bickel / M. Oosterhuis

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 74 21 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk

Datum 30-9-2020 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Per 1 juli 2021 treedt de nieuwe Wet inburgering in werking. Gemeenten krijgen binnen het nieuwe stelsel de regierol over de uitvoering van de inburgering. In de brief van maart 2020 (getiteld “Nieuwe inburgeringswet”) hebben we u hierover al geïnformeerd.

Via deze brief informeren we u op hoofdlijnen over de nieuwe wet en de wijze waarop wij de voorbereidingen oppakken en het aanbod van de leerroutes willen realiseren. De voorbereiding doen we samen met de gemeenten Midden-Groningen, Westerkwartier, Het Hogeland, Eemsdelta (in oprichting) en Noordenveld (Drenthe). Deze brief wordt aan alle betreffende gemeenteraden aangeboden.

Wij zijn nog in gesprek met de gemeenten in Oost-Groningen (Stadskanaal, Westerwolde, Oldambt, Veendam en Pekela). Naar alle waarschijnlijkheid zullen deze gemeenten ook gaan aansluiten bij het aanbod van de onderwijsroute.

We gaan in deze informerende brief in op de volgende onderwerpen:

- Landelijk wetstraject
- Wat betekent de wet Inburgering voor gemeenten?
- Samenwerking gemeenten
- Uitgangspunten voor het aanbod van de leerroutes
- Financiën
- Ondertussen-groep
- Hoe gaan we verder?

1. Landelijk wetstraject

De nieuwe wet betreft een stelselwijziging en vervangt het huidige inburgeringssysteem. In het huidige stelsel doen inburgeraars te lang over hun inburgering en worden zij niet geprikkeld om op het hoogst mogelijke niveau de Nederlandse taal te leren. Daarnaast wordt de verbinding met participatie onvoldoende gemaakt. Bovendien blijken inburgeraars kwetsbaar op een vrije markt waar fraude voorkomt door instellingen die misbruik maken van de mogelijkheden die het huidige leenstelsel hen biedt. Daarom wordt de invoering van de nieuwe wet voorbereid onder de noemer 'veranderopgave' inburgering (VOI). Gemeenten krijgen hierin weer een belangrijke rol.

De Tweede Kamer heeft voor het zomerreces over deze wet gedebatteerd en de wet aangenomen. Het wetsvoorstel ligt nu ter behandeling bij de Eerste Kamer. Ook zal de lagere wet- en regelgeving nog verder uitgewerkt en vastgesteld moeten worden. De beoogde invoeringsdatum van de nieuwe wet is 1 juli 2021.

2. Wat betekent de nieuwe wet Inburgering voor gemeenten?

Het Rijk wil met een nieuw stelsel bereiken dat alle nieuwkomers met een inburgeringsplicht zo snel mogelijk Nederlands leren spreken en schrijven op het voor hen hoogst haalbare niveau (inzet op B1 niveau) en kennis van de Nederlandse maatschappij hebben. Ook is het doel dat zij zo snel mogelijk - bij voorkeur via betaald werk - participeren, om zo volwaardig mee te kunnen doen in onze samenleving. Het inburgeringsstelsel moet een tijdige start en de snelheid van inburgering borgen en gaat uit van maatwerk en dualiteit (combinatie van taal leren en participatie).

Het takenpakket van gemeenten wordt uitgebreid ten opzichte van het huidige stelsel. Concreet betekent het voor gemeenten dat zij verantwoordelijk worden voor het organiseren van het inburgeringsaanbod en de ondersteuning van inburgeraars. De nieuwe Wet inburgering is geen decentralisatie. Het Rijk stelt het beleid op en laat daarbij beperkte beleidsvrijheid voor gemeenten.

Naast gemeenten voeren ook organisaties als het COA en de DUO delen van de nieuwe wet uit. Het COA zorgt binnen de asielzoekerscentra voor een voorbereidend inburgeringsprogramma. DUO blijft bepalen of een persoon inburgeringsplichtig is, verzorgt de centrale inburgeringsexamens voor het taalonderwijs, verstrekt een lening aan gezinsmigranten en handhaaft indien een persoon niet binnen de gestelde inburgeringstermijn is ingeburgerd. We hechten veel waarde aan een goede samenwerking met onze ketenpartners. Dit geldt niet alleen voor bovengenoemde partijen, maar uiteraard ook voor de samenwerking met (maatschappelijke) partners op het terrein van inburgering.

De nieuwe Wet inburgering ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

- Inburgering wordt gepositioneerd als onderdeel van het brede sociaal domein. Dat betekent onder andere een duidelijke relatie met de Participatiewet.
- Het nieuwe stelsel kent een doorlopende lijn vanuit de opvang in het AZC naar gemeenten. Op de AZC's wordt dus al begonnen met voorinburgering. COA en gemeenten werken samen aan een warme overdracht van AZC naar gemeente.
- De regierol van gemeenten start met het afnemen van een brede intake en het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP). Leren en participeren gaan hand in hand en worden opgenomen in het PIP.
- Gemeenten krijgen de taak om alle asielstatushouders gedurende zes maanden financieel te ontzorgen en hen voor te bereiden op financiële zelfredzaamheid.
- Het nieuwe stelsel gaat uit van drie leerroutes, waar gemeenten voor moeten zorgen:
 - De onderwijsroute bereidt voornamelijk jonge inburgeraars voor op regulier vervolgonderwijs (MBO/HBO/WO). Deze route bestaat uit een taalschakeltraject met aandacht voor vakken als rekenen en Engels.
 - De B1-route is de meest reguliere route voor inburgeraars die de taal op minimaal A2 niveau kunnen gaan beheersen. Inzet voor inburgeraars is om het B1 niveau te halen. Als het B1 niveau niet lukt mag (op onderdelen) afgeschaald worden naar A2 niveau. Het leren van de taal wordt gecombineerd met participatie zoals betaald werk, traject richting betaald werk of vrijwilligerswerk.
 - De zelfredzaamheidsroute (Z-route) is er voor de inburgeraars voor wie de B1-route en de onderwijsroute buiten bereik ligt. Het gaat om veelal kwetsbare inburgeraars die minder leerbaar zijn en binnen het huidige stelsel vaak een ontheffing krijgen omdat ze ondanks voldoende inspanning niet in staat zijn om het inburgeringsexamen te halen. In het nieuwe stelsel vervalt deze ontheffingsgrond. In deze route wordt naast inzet op (praktijkgerichte) taal ook veel aandacht besteed aan participatie en voorbereiding op deelname aan de arbeidsmarkt.
- Naast de leerroutes zijn gemeenten ook nog verantwoordelijk voor het aanbieden van een aantal andere inburgeringsonderdelen, namelijk kennis van de Nederlandse maatschappij (KNM), de module arbeidsmarkt en participatie en het aanbieden van maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject.
- Gemeenten hoeven alleen aan asielgerechtigde statushouders een aanbod te doen voor de inburgering. De gezinsmigranten (mensen die vrijwillig naar Nederland komen om bij hun partner of

kinderen te wonen) moeten hun inburgeringstraject zelf betalen. Zij ontvangen wel ondersteuning van gemeenten.

3. Samenwerking tussen gemeenten

We werken binnen de arbeidsmarktregio Groningen samen met de andere gemeenten. Deze samenwerking spitst zich toe op het delen van kennis en best practices. Divosa, de vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein, faciliteert gemeenten hierbij.

De colleges van de gemeenten Midden-Groningen, Groningen, Westerkwartier, Het Hogeland en Eemsdelta hebben het voornemen om samen te werken voor het aanbod van de leerroutes. Gemeente Noordenveld wil aansluiten bij het gezamenlijke aanbod van de onderwijsroute. De gemeenten in Oost-Groningen (Stadskanaal, Westerwolde, Oldambt, Veendam en Pekela) zullen naar alle waarschijnlijkheid ook aansluiten bij het gezamenlijke aanbod van de onderwijsroute.

De primaire reden voor samenwerking is dat de omvang van het aantal inburgeraars voor kleine gemeenten gering is. Door samen te werken kunnen we doelmatiger een aanbod realiseren en verwachten we meer diversiteit. De bundeling maakt de opdracht ook aantrekkelijker voor marktpartijen en maatschappelijke partners en zorgt voor betere sturing op contractmanagement. In de tabel hieronder zijn de gezamenlijke aantallen weergegeven. Voor zowel de Oost-Groninger gemeenten als gemeente Noordenveld geldt dat het om kleine aantallen gaat bij deelname aan de onderwijsroute.

Gemeente	Taakstelling 2020	Verwachte aantal nieuwe inburgeraars*	Verwacht aantal gezins- en overige migranten**
Groningen	157	110	115
Midden-Groningen	42	29	16
Het Hogeland	33	23	13
Westerkwartier	44	31	14
Eemsdelta (DAL-gemeenten)	34	24	16
Totaal	310	217	174

Tabel 1: aantallen verwachte asielgerechtigde statushouders en gezinsmigranten per gemeente.

*We baseren ons op de huisvestingstaakstelling van 2020, waarvan verwacht wordt dat grofweg 70% van de statushouders inburgeringsplichtig is. Deze getallen zijn weergegeven.

** We baseren ons op de data van DUO uit 2019.

In Groningen verwachten we op basis van de huisvestingstaakstelling jaarlijks zo'n 110 asielgerechtigde inburgeringsplichtigen een inburgeringstraject aan te bieden. We verwachten jaarlijks zo'n 115 gezinsmigranten. De genoemde aantallen zijn nadrukkelijk een schatting; de daadwerkelijke omvang van het aantal inburgeraars kan fluctueren door veranderingen op het wereldtoneel. Landelijk hebben we het signaal al ontvangen dat de taakstelling huisvesting in 2021 fors hoger zal uitvallen.

De intentie is om met bovengenoemde zes gemeenten de opdracht in gezamenlijkheid vorm te geven. Als eerste starten we met een marktconsultatie, zodat we de markt kunnen verkennen en de wensen van onze partners kunnen ophalen. Na de marktconsultatie zal de inkoopstrategie verder worden bepaald. De afspraken die we met omliggende gemeenten hierover maken, gaan we formeel vastleggen.

Naast de voorbereidingen op het aanbod van de leerroutes, werken we ook aan de invulling van andere onderdelen van de inburgering, zoals de Module Arbeidsmarkt en Participatie, de maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject.

4. Uitgangspunten voor het aanbod van de leerroutes

De zes deelnemende gemeenten hebben een aantal uitgangspunten met betrekking tot de vormgeving van de leerroutes opgesteld, die ze graag met partners tijdens de marktconsultatie bespreken. De uitgangspunten vloeien voort uit het doel van het nieuwe stelsel, namelijk dat inburgeraars het hoogst mogelijke taalniveau bereiken en vanaf de start van het inburgeringstraject participeren naar vermogen. Hieronder de uitgangspunten:

- We maken gebruik van de expertise van partijen. (We vinden het belangrijk dat partijen doen waar ze goed in zijn. Taal is een andere tak van sport dan participatie, daarom maken we een onderscheid tussen deze twee componenten).
- We hebben een flexibel aanbod met aandacht voor digitalisering.
- Integraliteit staat voorop.
- We leveren maatwerk.
- Er is aandacht voor praktijkgerichte ondersteuning.
- We stimuleren om zo snel mogelijk de Nederlandse taal te leren.
- Zoveel mogelijk inburgeraars zijn actief, participeren, volgen een opleiding of doen betaald werk.
- We dragen zorg voor soepele doorstroming (tussen leerroutes en daarna).
- We zorgen voor een goede geografische spreiding van het taalonderwijs.
- Kennis van het lokale en regionale netwerk en infrastructuur vinden we een voorwaarde.

5. Financiën

De VNG en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben, na een lang onderhandelingsstraject, voor de zomer overeenstemming bereikt over de hoogte van de beschikbare budgetten.

Landelijk krijgen gemeenten eenmalig € 36,5 miljoen voor de invoeringskosten van de nieuwe wet. Onze gemeente ontvangt in 2020 een bedrag van € 460.466. Vanaf 2021 ontvangen gemeenten jaarlijks een

uitvoeringsbudget. De hoogte van dit budget loopt, gelijk aan de toename van het aantal te begeleiden inburgeraars, op tot het jaar 2023.

De gemeenten krijgen ook een specifieke uitkering voor het inburgeringsaanbod. Hieruit worden onder andere de leerroutes betaald. De hoogte sluit aan bij de daadwerkelijke inburgeringsopgave van de gemeente en wordt na afloop van het uitvoeringsjaar definitief vastgesteld. In het najaar volgt meer informatie over deze specifieke uitkering.

6. 'Ondertussen-groep'

Bij de invoering van de nieuwe wet wordt een harde scheidslijn gehanteerd. Dat betekent dat alleen de nieuwe inburgeraars, die vanaf 1 juli 2021 inburgeringsplichtig worden, onder de nieuwe wet vallen. Inburgeraars die vóór 1 juli 2021 inburgeringsplichtig worden of al zijn geworden vallen onder het inburgeringsstelsel uit 2013. Zodra het nieuwe stelsel in werking treedt hebben we dus nog enkele jaren te maken met twee groepen inburgeraars:

- inburgeraars die onder de regie van de gemeente inburgeren (nieuwe stelsel);
- inburgeraars die zelf moeten zorgen voor hun inburgeringsaanbod met een lening van DUO (huidige stelsel).

De groep mensen die valt onder de inburgeringswet 2013 noemen we de 'ondertussen groep'. Om ook hen goed te kunnen ondersteunen hebben gemeenten extra middelen van het Rijk gevraagd en gekregen. Het Rijk stelt een bedrag van € 25,5 miljoen beschikbaar om een impuls te geven aan de uitstroom van de 'ondertussen-groep'. De verwachting is dat we in het najaar geïnformeerd worden over de verdeling van deze middelen.

In de gecombineerde commissievergadering van 13 mei j.l. heeft u gevraagd om een beeld te geven van de huidige groep statushouders. De groep statushouders met een uitkering die vanaf 2016 een status en inburgeringsplicht hebben, ontvangen ondersteuning van de coaches van Thuisin050, een onderdeel van de directie Werk en Participatie. Op basis van de management informatie van deze directie hebben we een infographic ontwikkeld, waarin we een beeld schetsen van deze groep statushouders. Deze infographic treft u in de bijlage aan. Hieronder geven we een korte toelichting.

Als we inzoomen op deze infographic zien we dat we relatief een grote groep jongeren begeleiden, die veelal een opleiding volgen. Landelijk gezien is dit een opvallend hoog percentage. Ruim een derde van de statushouders heeft weinig onderwijs genoten. Bijna de helft van de statushouders heeft een Mbo-opleiding (of vergelijkbaar niveau) gevolgd, of volgt die op dit moment.

Ruim de helft van het aantal statushouders doet naast de inburgering nog één of meer andere activiteiten. De meest voorkomende zijn het doen van een sociaal-maatschappelijke activiteit, zoals vrijwilligerswerk of extra

taalondersteuning, parttime werkzaamheden (met inkomsten) en een werkervaringsplaats. Een klein gedeelte (8,3%) dat geen inburgering doet maar wel een andere activiteit betreft hoofdzakelijk de mensen die hun inburgeringstraject al gehaald hebben, maar nog uitstroom-begeleiding van Thuisin050 ontvangen. Degenen die geen inburgeringstraject en geen activiteit doen zitten nog in het intake proces en zijn dus nog niet gestart met de begeleiding bij de inburgering.

Navraag naar wensberoepen leert dat techniek/productie, gezondheidszorg/welzijn, detailhandel en overige dienstverlening de meest gekozen wenssectoren zijn. Concrete beroepen die vaak genoemd worden zijn kapper, kok, automonteur, lasser en schoonmaakmedewerker.

7. Hoe gaan we verder?

We gaan voort op de ingeslagen weg. In het eerste kwartaal van 2021 leggen we u het beleidskader voor. In het tweede kwartaal van 2021 zullen wij uw raad de verordening inburgering ter vaststelling aanbieden.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.